

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az ügyvédi felelősség egyes kérdései

Szerző:

dr. Dékány Virág

kézirat lezárva:

2024. szeptember 05.

I. Az ügyvédi tevékenység végzésére jogosultak és jogállásuk

Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) alapján ügyvédi tevékenységet nem csak az ügyvédi kamarai névjegyzékben bejegyzett ügyvéd, hanem az európai közösségi jogász, a külföldi jogi tanácsadó, a jogtanácsosi kamarai névjegyzékben bejegyzett jogtanácsos, az alkalmazott ügyvéd, és az alkalmazott európai közösségi jogász folytathat. Ezt meghaladóan - jogszabályon alapuló korlátozásokkal - ügyvédi tevékenység végzésére jogosult még az ügyvédjelölt és az ügyvédi kamarai nyilvántartásba vett jogi előadó is.

Tehát nem minden ügyvédi tevékenység végzésére jogosult személy ügyvéd, ezért fontos előrevetíteni, hogy amikor az ügyvédi felelősség kérdése tágabb értelemben felvetődik, akkor természetesen az ügyvéd alatt érteni kell azokat a személyeket is, akik ügyvédi tevékenység végzésére egyébként - a jogszabály felhatalmazása alapján - jogosultak.

Az Üttv. 2. § (1) bekezdése felsorolja az ügyvédi tevékenységek körét. Eszerint ügyvédi tevékenységnek minősül a jogi képviselet ellátása, a büntetőeljárásban védelem ellátása, a jogi tanácsadás, az okiratszerkesztés, az okirat ellenjegyzése, az ügyvédi tevékenységgel összefüggésben szerkesztett okiratok és mellékleteik elektronikus okirati formába alakítása, ügyvédi tevékenységgel összefüggésben letét kezelése.

Az ügyvédi tevékenység megbízás, kirendelés, vagy - az Üttv.-ben meghatározott esetekben - munkaviszony, kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti, rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, honvédelmi alkalmazotti, rendvédelmi, hivatásos vagy szerződéses katonai szolgálati jogviszony, egyházi szolgálati viszony, valamint a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény egyes rendelkezései szerinti önkéntes jogviszony alapján folytatható.

Az ügyvédi tevékenység folytatására adott megbízás (ügyvédi megbízás) - az Üttv. 28. § (1) bekezdése értelmében, és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) eltérő

rendelkezése hiányában - szabad megállapodás tárgya, amely jogviszonyt a szerződő felek - vagyis a megbízó ügyfél és a megbízott ügyvéd - kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata hozza létre.

A Ptk. 6:272. §-a tartalmazza a megbízási szerződés fogalmát, amely szerint a megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó pedig a megbízási díj megfizetésére köteles. Az ügyvédi megbízási szerződést a Ptk. külön nem nevesíti, ezért irányadóak a szerződés általános szabályai, valamint ezen speciális megbízási jogviszony részletszabályait az Üttv. tartalmazza.

Az ügyvédi megbízás, mint speciális megbízás részletszabályai közül az alábbiak kiemelése indokolt:

A megbízási szerződést - figyelemmel az Üttv. 29. § (1) és (2) bekezdésére - minden esetben írásba kell foglalni, kivéve azt az esetkört, amikor a megbízás csak - jellemzően szóbeli - jogi tanácsadásra irányul. A megbízási szerződés írásba foglalásának az elmaradása a megbízás érvényességét nem érinti, de a szóban vagy ráutaló magatartással létrejött megbízási szerződés esetében a megbízás tartalmának a bizonyítása a megbízott ügyvédet terheli.

Amennyiben a megbízás okiratszerkesztésre és az ahhoz kapcsolódó jogi képviselet ellátására irányul, akkor a megbízási szerződés tartalmi elemeit az okiratot szerkesztő ügyvéd által ellenjegyzett szerződés is tartalmazhatja, a feleknek nem szükséges külön megbízási szerződés kötniük.

Az Üttv. - valamint ehhez kapcsolódóan az egyes kamarai szabályzatok - az ügyvédi tevékenység végzésére jogosultak esetében meghatározza azt is, hogy milyen egyéb feltételek teljesítése mellett jogosultak a jogszabályban meghatározott személyek az ügyvédi tevékenység - rendszeres és üzletszerű - végzésére.

Az ügyvéddel szemben például az Üttv. 58. § (1) bekezdése előírja, hogy az ügyvédi tevékenység folytatásának (és egyúttal a kamarai névjegyzékbe történő felvételnek) előfeltétele, hogy az ügyvéd az Európai Gazdasági Térségről szóló Megállapodásban részes valamely állam állampolgára legyen, jogi egyetemi végzettséggel és magyar jogi szakvizsgával, felelősségbiztosítással, az ügyvédi

tevékenység folyamatos gyakorlására alkalmas irodahelyiséggel valamint az elektronikus ügyintézéshez szükséges feltételekkel rendelkezzen.

Kötelező annak az igazolása is, hogy a kamarai névjegyzékbe történő kérelmet megelőző tíz évben legalább egy évig ügyvédi joggyakorlatot (Pl.: ügyvédjelöltként, alkalmazott ügyvédként, jogi előadóként, kamarai jogtanácsosként, bíróként, stb.) folytatott, és vele szemben a törvényben meghatározott kizáró okok nem állnak fenn.

II. Az ügyvédi felelősség rendszere

Az I. fejezetben kiemeltük, hogy az ügyvédi tevékenység végzésére jogosultak személyi köre jóval tágabb, mint az ügyvédi kamarai névjegyzékben bejegyzett ügyvédek. A továbbiakban az ügyvédi tevékenység végzésére jogosultak közül kiemeljük az ügyvédet, és csak szűken, csak az ügyvédi kamarai névjegyzékbe bejegyzett ügyvéd esetében fennálló felelősségi rendszert vizsgáljuk.

A felelősségi szabályok ugyanis eltérőek az ügyvéd és az ügyvédi tevékenység végzésére jogosult egyéb személyek esetében, hiszen ha az ügyvédi tevékenységet nem megbízás, hanem például alkalmazotti, kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti, rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, honvédelmi alkalmazotti, rendvédelmi, hivatásos vagy szerződéses katonai szolgálati jogviszony, stb. alapján folytatja az ügyvédi tevékenység végzésére jogosult, akkor az ügyvédi tevékenységet végző személyre irányadó felelősségi rendszer is eltér az ügyvédi megbízáson alapuló ügyvédi tevékenységet szabályozó felelősségi rendszertől.

Az ügyvédi felelősség kérdését korábban részletesen bemutatta Sándor István és Szűcs Brigitta kézikönyve¹, így a jelen írásban - a bírói gyakorlat áttekintésével - csak egyes jellemző kérdések felvillantására tehetünk kísérletet.

Az Értelmező kézisztár² szerint a felelősség erkölcsi, jogi v. hivatalos kötelezettség, amelynek alapján valaki, valamely testület vagy közösség valakiért vagy valamiért felelős, számot adni tartozik. a) Valakinek, valamely testületnek, közösségnek felelős volta. b.) Valamiről számot adás (kötelezettsége); valamely dolog következményeinek vállalása. c.) Anyagi kötelezettség (vállalása).

Ezen értelmezéssel összhangban azt mondhatjuk, hogy az ügyvéd az ügyvédi tevékenység ellátása körében polgári jogi, büntetőjogi, és fegyelmi felelősséggel tartozik, a felelőssége pedig anyagi és etikai (erkölcsi) felelősség is egyben. Az ügyvéd az ügyvédi tevékenységével összefüggésben tehát felelős, az ügyvédi tevékenységével összefüggésben számot adni köteles, annak következményeit vállalnia (viselnie) kell.

II.1. Polgári jogi felelősség

Az ügyvéd a megbízási szerződésen alapuló ügyvédi tevékenysége körében okozott kár megtérítéséért főszabály szerint a Ptk. egyes rendelkezései szerint felel, de az ügyvéd kártérítési felelőssége körében speciális szabályokat tartalmaz az Üttv., valamint a Magyar Ügyvédi Kamara 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzata az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól (Etikai Szabályzat). Ezen felül pedig további ügyvédi kamarai szabályzatok (pl. letétkezelés esetén) is tartalmazzak e körben részletszabályokat.

A korábbiakban már bemutattuk, hogy az ügyvédi megbízási szerződés speciális megbízási szerződéssel jön létre. A Ptk. 6:142. § alapján, aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt

¹ Sándor István - Szűcs Brigitta: Az ügyvédi felelősség és biztosítása. Budapest, HVG-Orac, 2014.

² Értelmező kézisztár, www.arcanum.com

menteríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa (kontraktuális kárfelelősség). Itt is megjegyezzük, hogy a letét, valamint az ügyfél érdekében átvett pénz, dolog, irat ettől eltérő, speciális felelősségi alakzatot teremt, mivel a mentesülés sokkal szigorúbb (ezt az esetkört külön fejezetben érintem) az ügyvéd felelőssége csaknem objektív. Ebben a körben csupán az elháríthatatlan külső ok alapozhatja meg a károkozó ügyvéd kimentését.

Fontos - és mindkét fél számára - garanciális szabály, a gyakorlatban pedig a kár mértéke körében vizsgálendő az is, hogy a megbízott ügyvéd esetében a szerződésszegésért való felelősség csak egyedileg megtárgyalt szerződési feltételben, és csak a kárnak a megbízott kötelező felelősségbiztosítása szerint, a káreseményenkénti legmagasabb összeget meghaladó része tekintetében korlátozható.

II.2. Büntetőjogi felelősség

Az az ügyvéd, aki az ügyvédi tevékenység gyakorlása során, vagy azzal összefüggésben bűncselekményt követ el, a büntetőjog keretein belül felelősségvonasra kerül.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 285. § (1) bekezdése külön is nevesíti az ügyvédi visszaélés tényállását. Eszerint az az ügyvéd, aki azért, hogy ügyfelének jogtalan hátrányt okozzon, hivatásából folyó kötelességét megszegi, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés szerint a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az ügyvédi visszaélést haszonszerzés végett követik el.

Az ügyvédi visszaélés bűncselekményének az elkövetője, vagyis az alanya speciális, mivel csak ügyvéd (illetve ügyvédjelölt és más olyan személy, aki jogi képviselőre foglalkozásánál fogva jogosult) követheti el ezt a bűncselekményt. A bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan

működéséhez fűződő társadalmi érdek, a bűncselekmény elkövetési magatartása pedig az ügyvédi hivatásból folyó jogviszonyt rendező jogszabályokba foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben az írásba is foglalt etikai magatartási szabályokban megjelenő követelmények megszegése.³

II.3. Fegyelmi felelősség

Az ügyvéd fegyelmi vétséget követ, ha az ügyvédi tevékenység gyakorlásából eredő - jogszabályban vagy az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló szabályzatban meghatározott - kötelességét vétkesen megszegi, vagy ha ügyvédi tevékenységén kívüli vétkes magatartásával az ügyvédi kar tekintélyét csorbítja. Amennyiben a fegyelmi vétség elkövetését az ügyvéddel szemben jogerősen megállapítják, vele szemben megrovás, pénzbírság, illetve a kamarából való kizárás szabható ki fegyelmi büntetésként.

III. Az ügyvédi felelősség anyagi és etikai vonzata

III.1. Az anyagi felelősség

Az ügyvédnek a megbízási szerződés keretein belül, a professzionális ügyvédi tevékenysége közben a legnagyobb tőle elvárható gondossággal kell eljárnia ügyfele vagyoni érdekeinek védelmében is. A II. pontban kitértünk arra, hogy a polgári jogi felelőssége alapján, ha a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Csak abban az esetben mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

³ Btk. Indokolás

Az ügyvéd anyagi felelőssége a letéteményes-jellegű jogviszonyokban a legszélesebb, mivel e körben felróhatóság hiányában is felelősséggel tartozik a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett pénzért és értéktárgyért, és csakis akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a hiányt elháríthatatlan külső ok idézte elő.

Mivel az ügyvéd felelőssége szigorú, a kimentés esetei pedig nagyon szűkre szabottak, az Üttv. 14. § (1) bekezdése értelmében - főszabály szerint - az ügyvédnek saját ügyvédi felelősségbiztosítással kell rendelkeznie, amely az ügyvédi tevékenységgel okozott kár megtérítése, valamint személyiségi jogsértés miatt járó sérelemdíj megfizetése fedezetét biztosítja.

Az ügyvédi tevékenységből eredő károk, valamint sérelemdíj biztosításához szükséges felelősségbiztosítás káreseményenként számított legalacsonyabb összege tizenötmillió forint, de a Magyar Ügyvédi Kamara - törvény felhatalmazása alapján - a szabályzatában az egyes ügyvédi tevékenységek folytatásához ennél magasabb összegű felelősségbiztosítást is kötelezővé tehet. Ugyancsak a Magyar Ügyvédi Kamara határozza meg az ügyvédi felelősségbiztosítás évenként számított legalacsonyabb összegét, valamint a törvényben nem szabályozott egyéb követelményeit a 9/2017. MÜK szabályzatban.

Az Üttv. 14. § (1) bekezdésének a rendelkezése tehát törvényi garanciát teremt, és egyben azt is jelenti, hogy az ügyvéd nem kezdheti meg, valamint nem folytathatja az ügyvédi tevékenységet érvényes felelősségbiztosításon alapuló felelősségbiztosítási fedezet nélkül. Az ügyvédi tevékenységet folytató tagjainak a felelősségbiztosítási kötvényeit a Budapesti Ügyvédi Kamara ellenőrzi és nyilvántartja, így a saját peres, nemperes vagy hatóság előtt folyamatban lévő ügyében a jogi képviselő ellátására ügyvédet meghatalmazó fél joggal bízhat abban, hogy az őt képviselő ügyvéd mögött megfelelő anyagi fedezet áll abban a nem várt esetben, ha az ügyvéd a tevékenysége folytán neki kárt okoz.

III.2. Az etikai (erkölcsi) felelősség egyes kérdései

Az etika az erkölccsel, az emberi magatartás és cselekedetek morális értékrendjével foglalkozó filozófiai tudományos irányzat. A kifejezés a görög *ethosz* (erkölcs, erkölcsi érték, szokás) szóból ered.

Az etika az emberi viselkedésre vonatkozó erkölcsi normák és elvek vizsgálatával, értelmezésével és alkalmazásával foglalkozik. Az etika fontos szerepet játszik az emberi társadalomban, mivel segít a helyes és helytelen cselekedetek megkülönböztetésében, és hozzájárul a harmonikusabb és igazságosabb társadalmi viszonyok kialakításához.⁴ A jog által szabályozott életviszonyok, és az etika által érintett társadalmi kérdések nem állnak tehát távol egymástól.

Jó példa lehet az etikai-jellegű felelősségre az eskü intézménye. Az ügyvédi eskü szövege a következő: Én, („név”) esküszöm, hogy Magyarországhoz és annak Alaptörvényéhez hű leszek, jogszabályait megtartom. Ügyvédi tevékenységem gyakorlása során szakmai kötelességeimet lelkiismeretesen és a legjobb tudásom szerint, ügyfelem/munkáltatóm érdekében eljárva teljesítem és az ennek során tudomásomra jutott titkot megőrzöm. (Az eskütevő meggyőződése szerint) Isten engem úgy segítjen!”

A ”legjobb tudás” definícióját természetesen érdemes kissé jobban kibontani:

Az Üttv. 1. § rendelkezése megfogalmaz néhány ezzel kapcsolatos alapelvet. Az ügyvédi hivatás gyakorlásához megkívánja, hogy jogi szakértelemmel, törvényes eszközökkel és módon történjen. Az ügyvédi tevékenység gyakorlása nem irányulhat jogszabály megkerülésére, jogszabályba ütköző célra, vagy ilyen jogügyletben való közreműködésre. Az eskü szövegével összhangban előírja azt is, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlójának az ügyvédi tevékenységet lelkiismeretesen, a legjobb tudása szerint, a jogszabályok megtartásával kell gyakorolnia.

⁴ <https://szo-jelentese.com>

A (4) bekezdés - alapelvi szinten - deklarálja azt is, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlója a szakmai tudását önképzés és kötelező továbbképzés útján fejleszti.

Az Etikai Szabályzat 2. pontja szerint az ügyvédi tevékenység gyakorlója köteles igénybe venni minden törvényes eszközt ügyfele jogai és jogos érdekei érvényesítéséhez, és a rábízott ügyet a tényállást ismerve, jogilag felkészülten, elsősorban az ügyfél tényelőadásainak szem előtt tartásával köteles ellátni.

Az erkölcsi, etikai felelősség azonban sok esetben a filozófia világába mutató fogalom, hiszen közvetlen szankciója nyilvánvalóan nincsen annak, ha az ügyvéd nem kellő szakmai felkészültséggel, és nem kellő alaposággal jár el egy ügyben. Valamint azt sem tudjuk pontosan, hogy mit jelent a „kellő” szakmai felkészültség.

Egy elsőfokú polgári peres eljárásban mostanában került a kezembe egy jogi képviselő részéről - az általa elkésztett előterjesztett fellebbezést visszautasító végzés ellen - előterjesztett fellebbezés, amelyben az ügyvéd azt kéri, hogy a másodfokú bíróság helyezze hatályon kívül az elsőfokú bíróság (elkésztett) fellebbezést visszautasító végzését, és utasítsa méltányosságra az elsőfokú bíróságot. Az ügyvéd elismeri, hogy ő maga késedelmesen terjesztette elő a fellebbezést, de azt méltánytalannak tartja, hogy a két napos mulasztás ilyen súlyosan szankcionálásra került. Kellő alaposág és kellő szakmaiság rejlik vajon abban a tényhelyzetben, hogy az ügyvéd fellebbezési határidőt mulasztott, majd utóbb a fentieket adta elő a következő fellebbezésében?

Közvetett szankció lehet azonban, ha a megbízó - például bizalomvesztésre alapítva - visszavonja a megbízást. Megítélésem szerint az erkölcsi kötelezettség megsértésének a közvetett szankciója az is, ha az erkölcsi kötelezettség megszegése egyben az etikai szabályzat megszegését is jelenti, vagy az erkölcsi kötelezettség megsértése vagy annak a következményeképpen például fegyelmi vagy netán büntetőjogi felelősségvonásra is sor kerül (pl. becsületsértés, ügyvédi titoktartás megszegése, csalás).

IV. Az ügyvédi megbízás, mint gondossági kötelem

A tevékenység kifejtésére irányuló szerződéseket gondossági kötelmekre (megbízási típusú szerződések) és eredménykötelmekre (vállalkozási típusú szerződések) csoportosíthatjuk. Az elméleti elhatárolás első megközelítésre nagyon egyszerű, mivel a vállalkozási típusú szerződéseknél a díj csak az előre meghatározott eredmény elérése esetén, a megbízási típusú szerződéseknél ezzel szemben a megbízott gondos eljárása esetén mindenképpen jár, még akkor is, ha az előre meghatározott (vagy meg nem határozott) eredmény elmarad.

Eredménykötelem esetén az eredmény elmaradása önmagában szerződésszegés, amelyért a vállalkozó kártérítési felelősséggel tartozik. Gondossági kötelem esetén ezzel szemben az eredmény elmaradása önmagában nem szerződésszegés, az ilyen szerződéseket csak gondatlan eljárással lehet megszegni. A gondossági kötelem kötelezettje tehát akkor tartozik kártérítési felelősséggel, ha nem tanúsította az elvárható gondosságot.

Az ügyvédi tevékenységre megbízási szerződés alapján kerül sor. A Ptk. 6:272. § rendelkezése és az Üttv. 28. § (1) bekezdése értelmében a megbízás egy kétoldalú kötelem, amelyben a megbízott ügyvéd a megbízó ügyfél által rábízott feladat ellátására, a megbízó ügyfél pedig a megbízási díj megfizetésére köteles. A szerződés tartalmát a felek alakítják, és a felek szabadon megállapodhatnak a díjazásban is. A felek nincsenek elzárva attól sem, hogy a megbízási díj helyett vagy azon felül „sikerdíjban” is megállapodjanak. Erre az ügyvéd csak abban az esetben jogosult, ha eléri a felek által előre meghatározott eredményt. Elméleti a jelentősége, de az így kikötött díjazás megítélésén szerint az eredménykötelem irányába mozdíthatja el a jogviszony megítélését.

Az Üttv. 30. § (3) bekezdése szerint azonban a bíróság előtt nem érvényesíthető az ügyvédi tevékenység eredményességéhez kötött ügyvédi munkadíj (sikerdíj) annyiban, amennyiben annak összege a teljes ügyvédi munkadíj kétharmadát meghaladja.

A „sikerdíj” kikötése ellenére az ügyvédi megbízás nem tekinthető eredménykötelemnek, bár a Szegedi Ítéltábla a Gf. I. 30.066/2004. számú ítéletében kimondta, hogy a sikerdíj meghatározásának módja a szerződést *eredménykötelmi jellegűvé teszi*, de az eredménykötelmi jelleg *nem jelent "eredményfelelősséget"*: ha az eljárás nem vezet eredményre, de ez a megbízottnak nem felróható, az eredmény elmaradása miatt felelősség nem terheli, hanem annak csak a díj iránti igényjogosultságra van kihatása.

Az ügyvédi megbízási szerződés mégiscsak az egyik iskolapéldája a gondossági kötelemnek. A megbízott ügyvédnek egy „ideáltipikus” ügyvédtől elvárható gondossági mércének kell megfelelnie, a megbízott a „legjobb tudása szerint” lelkiismeretesen, az ügyvédi hivatáshoz méltó módon köteles eleget tenni a megbízásnak. Megítélésem szerint ehhez a fogalomhoz hozzá tartozik az is, hogy az ügyvéd ennek a követelménynek az anyagi és az etikai felelősség garanciája mellett köteles eleget tenni.

Az ügyvédi tevékenység gyakorlására jogosult személy tehát nem az adott ügy „megnyerésére” vállalkozik, hanem egy - tényvázlatban rögzített - feladat ellátására, és/vagy tevékenység elvégzésére valamint folytatására. A feladat teljesítését, a tevékenység elvégzését valamint folytatását a reá irányadó jogszabályok és egyéb gondossági normák betartása mellett végzi.

A Kúria által felállított elvárhatósági-gondossági mérce alapján az ügyvédnek a jogszabály-értelmezés során pontos és professzionális munkát kell végeznie, melyhez hozzátartozik a jogszabályok autentikus értelmezésének, valamint az uralkodó bírói gyakorlatnak az ismerete is, erre tekintettel szükséges az ügyvédnek az eljárását és jogi tanácsait kialakítania. Ezen magasabb elvárhatósági-gondossági mércével ellentétes magatartás - a bírósági jogalkalmazási gyakorlat szerint - szerződésszegésnek minősül. A pernyertesség esélyének elvesztése körébe vont tipikus tényállások során az ügyvéd szerződésszegést követ el, elmulaszt valamely határidőt, eljárási cselekményt, mely mulasztás a megbízónak hátrányt okoz, megfosztva ezáltal őt a pernyertesség esélyétől.⁵

⁵ Görög Márta: *A pernyertességi esély elvesztése (GJ, 2019/4., 13-15. o.)*

A Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesülete (MÜBSE) honlapján (<https://mubse.hu/Mubse/Szakmaianyagok.aspx>) közzétett szakmai anyag pedig azt mutatja be, hogy az ügyvédi megbízás teljesítése körében melyek azok a tipikus hibák, amelyek nagyobb számban fordulnak elő a MÜBSE gyakorlatában, és az ügyvéd kártérítési felelősségét eredményezhetik.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy az eredménykötelem és gondossági kötelem elsősorban egyszerűnek tűnő elméleti elhatárolása a gyakorlatban bonyolultabb. A tankönyvi példákban tipikusan gondossági kötelemként értelmezett ügyvédi tevékenység esetenként mégiscsak eredménykötelmi jelleget is mutat.

Nem igényel hosszas magyarázatot, hogy az ügyvédi okiratszerkesztés körében, a megszerkesztett okirathoz (pl. adásvételi szerződéshez) kapcsolódó ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmasság, mint eredmény miatt nem elhanyagolható kérdés. Ugyanígy eredménykötelmi jellege van a cégalapítás, -módosítás körében a változás nyilvántartásba történő bejegyzése vagy annak a hiánypótlási eljárásból eredő késedelme vagy meghiúsulása esetkörének is.

Az ügyvédi letét jelentősége pedig szintén túlmutat a gondossági kötelmen, hiszen a letett dolog esetében a kötelezettség nem csak a megőrzésre terjed ki, hanem - a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett letét esetében - a jogviszonynak „eredményjellege” is van, hiszen ha a letéti jogviszony megszűnésekor az ügyvéd nem, vagy nem megfelelően tesz eleget a visszaszolgáltatási kötelezettségének, akkor ugyancsak felvetődik a felelősség kérdése.

V. Az ügyvédi műhibák

V. 1. Az esély elvesztése és az árnyékper

A bírói gyakorlatban számos esetben előfordulnak olyan jogviták, amelyekben a megbízó azon az alapon kíván kártérítési követelést érvényesíteni a megbízott ügyvéddel szemben, hogy az ügyvéd gondatlan eljárása (szerződésszegő magatartása) folytán végződött kedvezőtlen eredménnyel az az eljárás, amelyben az ügyvéd a megbízó jogi képviselőjét ellátta.

Ebben az esetben a bíróságnak azt kellene vizsgálnia, hogy az ügyvéd szerződésszegő magatartásának a hiányában milyen eredménnyel végződött volna a megbízási jogviszonnal érintett peres (vagy egyéb nemperes, hatósági) eljárás.

Boronkay Miklós árnyékpernek nevezte azt a különös helyzetet, amelyben a kártérítési per bírósága arra kényszerül(ne), hogy az alapper (vagy egyéb nemperes, hatósági eljárás) ügyvédi mulasztás nélküli kimenetelét vizsgálja. A kár ebben az alapperben született tényleges ítélet, valamint az ügyvédi mulasztás nélküli, feltételezett ítélet összevetésével számítható ki.⁶ Ennek előfeltétele, hogy a megbízó azért vesztette el az esélyt, mert az ügyvéd gondatlan eljárást (szerződésszegő magatartást) tanúsított.

Az esély annak a lehetősége, valószínűsége, hogy valaki másokkal szemben elnyer, megszerez valamit.

Az „esély” elvesztésének a megítélése tekintetében alapvetően az alábbi két álláspont ütközik:

Az első álláspont szerint az esély elvesztése egy önálló vagyoni kártípus, és a kontraktuális kárfelelősségi rendszer körében érvényesíthető az ügyvéddel szemben.

⁶) Boronkay Miklós: *Egyes polgári jogi szerződések megszegéséből eredő kártérítési igények Digitális tananyag - 2020.*, 50. old.

Az esély elvesztésével kapcsolatos valamennyi tényállásnak azonban éppen az az alapvető problémája, hogy az esély százalékos valószínűségének felmérése eredendően hipotetikus helyzetek rekonstruálását teszi szükségessé, miközben az ok-okozati összefüggés fennállása szintén kétséges.⁷

A második álláspont szerint az esély elvesztése a kárkötelem tekintetében nem is értelmezhető, mert sem a kár, sem az okozati összefüggés nem áll fenn. Az esély elvesztése éppen ezért legfeljebb sajátos nem vagyoni sérelemként kezelhető. Mind rendszertani szempontból, mind a gyakorlati alkalmazhatóságot tekintve ez a megközelítés tűnik inkább meggyőzőnek. Az elgondolás alapja, hogy az igényérvényesítéshez (igényérvényesítés esélyéhez) fűződő jogot tekintjük újfajta személyiségi jognak. (Az orvosi műhibaperek magyar gyakorlata már ismeri ezt a megoldást a gyógyulási esély elvesztése kapcsán, ez pedig az ügyvédi műhibaperekben analógiaként alkalmazható: a megbízó az ügyvédi mulasztásra tekintettel azt az esélyt veszíti el, hogy pernyertes legyen.)⁸

Az ügyvédi mulasztás a megbízó oldalán a bírói úthoz vagy a jogorvoslathoz való alkotmányos jognak a sérelmét is jelenti, és ez - közvetett módon - a sikeres igényérvényesítés esélyének elvesztését eredményezheti.

A jogi képviselő ellátása körében a legkönnyebben és a leggyakrabban előforduló ügyvédi műhiba - a hatósági eljárásban, peres és nemperes eljárásban egyaránt - a jogvesztő határidő elmulasztása. Iskolapéldája, ha az ügyvéd az erre nyitva álló határidőn túl terjeszti elő a fellebbezését, avagy elmulasztja az eljárás megindításra nyitva álló határidőt. A bíróság előtt egy társasház esetében a közgyűlési határozat érvénytelenségének a megállapítását, a jegyző birtokvédelmi határozatának megváltoztatását, vagy a végrehajtási eljárásban a zálogjogosult bekapcsolódását, az elmaradt kapcsolattartás végrehajtását (stb.) csak törvényben meghatározott határidőn belül lehet kérni. Ilyen tipikus hiba az is, ha az ügyvéd a fizetési meghagyással indult eljárásban a keresetet tartalmazó iratot nem nyújtja be határidőben a közjegyzői felhívásban szereplő bíróságon, vagy nem egészíti ki határidőben a peres eljárási illetéket.

⁷) Fuglinszky Ádám: *Kártérítési jog. HVG-ORAC*, Budapest, 2015, 108. o.

⁸) Nagy Gergő: *A határidő-mulasztásban megnyilvánuló ügyvédi műhibákért való felelősség egyes kérdései (MJ 2016/3., 172-182. o.)*

Ezen egyszerű és többségében nyilván gondatlan mulasztások miatt azonban a megbízó valóban elveszítheti az esélyt arra, hogy a bíróság vagy a hatóság rá kedvező döntést hozzon, vagy elveszítheti az esélyt arra is, hogy adott esetben a másodfokú bíróság megváltoztatja a reá sérelmes elsőfokú ítéletet. A fizetési meghagyásos eljárásban pedig a pert a bíróság - a határidő akár egyetlen nappal történő elmulasztásának a ténye okán - azonnal megszünteti, még mielőtt érdemben elkezdődött volna.

A határidő elmulasztáshoz hasonló, és emellett gyakran előforduló adminisztratív hiba az is, ha az ügyvéd a fizetési meghagyásos eljárásban - annak perré alakulását követően - nem a közjegyző által megjelölt bíróságon terjeszti elő a keresetet tartalmazó iratot. Egy ilyen tévedésnek, figyelmetlenségnek ugyancsak az lehet a következménye, hogy a keresetet tartalmazó irat „késedelmesen” jut el a felhívás szerinti bírósághoz. Lehetséges, hogy egyébként a közjegyző tévedett, és nem az illetékes bíróságot jelölte meg, az ügyvéd pedig ezt a hibát észlelve járt el, de neki ebben az esetben is a felhívás szerinti bíróságon kell előterjesztenie a keresetet tartalmazó iratot, és majd a bíróság - az ügyvéd kérelmére, de „hivatalból” is - észleli az illetékessége hiányát, és ennek megfelelően intézkedik az áttétel iránt.

Ugyancsak tipikus, hogy az ügyvéd részére a cégkapun keresztül, elektronikus úton megküldött hiánypótlási felhívás nem kerül letöltésre, de a kézbesítési fikció alkalmazásával azt a bíróság kézbesítettnek kell, hogy tekintse. Az ügyvéd de facto nem kerül abba helyzetbe, hogy a hiánypótlási felhívás tartalmát megismerve pótolja a hiányosságot, ez pedig elvezethet a hiánypótlással érintett ügyvédi beadvány visszautasításához.

Az ilyen, és ehhez hasonló mulasztások miatt a jogi képviselővel eljáró megbízó nyilvánvalóan elveszítheti azt az esélyét, hogy bírói úton igényt érvényesítsen, avagy egy reá sérelmes ítélet adott esetben a másodfokú bíróság vagy hatóság által megváltoztatásra kerüljön.

V. 2. Az árnyékper megítélése a bírói gyakorlatban

A BH.2013.89. számú jogeset szerint, amennyiben az ügyvéd az ügyfelével kötött megbízási szerződést megszegve a megbízó igényét a jogvesztő határidőn túl terjeszti elő és ezzel megfosztja ügyfelét az igény érvényesítésének e lehetőségétől sérül a félnek azon alkotmányos joga, hogy bírósághoz fordulhasson és jogait a törvény által felállított független és pártatlan bíróság bírálhassa el. Ez olyan immateriális hátránynak minősül, amely kellő alapul szolgál a személyiségi jogok megsértésének a megállapításához és ennek alapján nem vagyoni kártérítés megítéléséhez vezethet.

Hasonlóan foglalt állást a Kúria Pfv.III.21.839/2011/3. számú ítéletében, amelyben az ügyvédi mulasztás folytán a teljesített ügyvédi munkadíj, mint vagyoni kár megtérítését is előírta, a nem vagyoni kár megtérítésén felül.

A bírói (és a felelősségbiztosítási) gyakorlat is egységes abban, hogy utólag már nem lehet megállapítani, hogy a mulasztás nélkül, a mulasztással érintett alapügyben eljáró jogalkalmazó miként bírálta volna el az ügyet, és vajon a mulasztás nélkül bekövetkezett volna a megbízó által elvárt eredmény.

A mulasztásos műhibák tekintetében tehát a sérelmet szenvedett megbízó egy hipotetikus, rekonstruálhatatlan eredményt állít. Állításának lényege tehát abban is merül, hogy - az ügyvédi mulasztás folytán - elesett attól az eredménytől, amelyet a mulasztás hiányában az igényérvényesítéssel elérhetett volna. A megbízó arra alapítja az ügyvéddel szemben fennálló kártérítési igényét, hogy a mulasztás hiányában *biztosan bekövetkezett volna* a pernyertessége.

Az ítélkezési gyakorlat azonban az okozatosság utólagos tisztázásától következetesen elzárkózik. Az ügyvéd ellen indított kártérítési per bírósága érdemben már nem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a felperes - az ügyvéd mulasztása hiányában - az elmulasztott pert megnyerte volna, illetőleg határidőben előterjesztett kérelem esetén a bíróság milyen döntést hozott volna, és mennyiben és miként ítélte volna meg a részére. Ráadásul ha - a mulasztással érintett alapperben jogerős ítélet

született -, akkor az abban foglaltak vonatkozásában beállt az anyagi jogerő, és önmagában már ez is kizárja, hogy az ítéletben elbírált jogot bárki is vitássá tegye. A mulasztó ügyvéddel szemben indított esetleges kártérítési per nem lehet az alapperben hozott döntés újabb - jogorvoslati rendszeren kívüli - „jogorvoslati eljárása”. A megbízó vagyoni kártérítési igénye az okozati összefüggés hiánya miatt alaptalan: az okozati összefüggésnek ugyanis nem az ügyvédi mulasztás és a között kell fennállnia, hogy ha időben benyújtja a kérelmet, akkor lett volna esély arra, hogy a megbízó pernyertes legyen, hanem a megbízónak azt kell bizonyítania, hogy az ügyvédi mulasztás hiányában, pernyertessége folytán a követelt összeghez hozzájutott volna, vagyis az ügyvédi mulasztás a vagyoni kárával (elmaradt hasznával) közvetlen jogi oksági kapcsolatban áll. A megbízónak ez az állítása azonban csupán feltételezés, az ügyvédi mulasztás és a vagyoni kár közötti okozati összefüggés nem állapítható meg.⁹

A BH.2009. 356. számú eseti döntésben a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyvéd ellen indított kártérítési per bírósága érdemben nem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a korábbi pert, amelyben az ügyfél pervesztes lett, az ügyvéd mulasztása hiányában biztosan megnyerte volna.

A bírói gyakorlat ezzel tehát az árnyékperek lehetőségét elvetette. A mulasztó ügyvéddel szemben megindított kártérítési perben, a bizonyítási eljárás során nem lehetséges a mulasztással érintett alapper modellezése, „lefolytatása” annak érdekében, hogy a bejelentett kárigény megalapozottsága tekintetében dönten lehessen. A jogalkalmazó ehelyett a nem vagyoni kártérítés, és a sérelemdíj megítélését tartja elfogadhatónak az ügyvéddel szemben.

A BH.2012.490. számú eseti döntés - az anyagi jogerőhatás kérdéséből kiindulva - rámutatott arra, hogy az ügyvéd ellen indított kártérítési perben nincs lehetőség arra, hogy a bíróság egy más ügyben hozott anyagi jogerős ítéletet felülbíráljon. Ami azonban lényegesebb: kimondja azt is, hogy a jogorvoslati jogtól való megfosztás személyhez fűződő jogot sért és alapot ad a nem vagyoni kártérítésre.

⁹) Kemenes István: *Az esély elvesztése mint vagyoni és nem vagyoni hátrány (MJ, 2018/12., 657.o.)*

Hasonlóképpen foglalt állást a bírói gyakorlat a jogorvoslati kérelmekkel kapcsolatos mulasztások esetében is. Nem állapítható meg ugyanis az okozati összefüggés a jogorvoslati kérelem előterjesztésére nyitva álló határidőt elmulasztó ügyvéd szerződésszegő magatartása és az ügyfél által a jogorvoslati eljárás elmaradásából származtatott kár között. Nem lehet megállapítani, hogy a jogorvoslati kérelem időben történő előterjesztése esetén a jogorvoslatot elbíráló bíróság miként döntött volna. (Kúria Pfv.III.22.190/2007/4.)

Kiemelendő azonban az is, hogy - bár a legtöbb esetben az árnyékperek alapvetően a határidő mulasztáshoz kapcsolódhatnak -, a joggyakorlat az elmulasztott bizonyítási indítvány megtételének, vagy egyéb perbeli cselekménynek az elmulasztását is úgy értelmezi, hogy utólagos rekonstrukció kizárt, tehát ezen a jogcímen indított kártérítési perben a megbízó az okozati összefüggést és a kárt nem fogja tudni bizonyítani.

Különösen az új Pp. osztott perszerkezete kényszerítette keretek közé a jogi képviselőt ellátó ügyvédek a bizonyítási indítványok előterjesztése körében, hiszen a Pp. pontosan meghatározza, hogy mikor (és milyen formában) lehetséges bizonyítási indítványt előterjeszteni, és adott esetben a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően, az érdemi tárgyalási szakban ennek a feltételei már kötöttek, szigorúbbak.

Szélsőséges példával élve, ha a felperesi ügyvéd egy kártérítési perben nem kéri „időben” és a Pp. rendelkezéseinek megfelelően a szakértő kirendelését, a kárt bizonyítani nem tudja, a mulasztásra visszavezethetően akár pervesztes is lehet a megbízó. Az azonban örökre a homályban marad, hogy szakértői bizonyítás lefolytatása esetén a bíróság hogyan döntött volna.

Kivételesen - az ügy specialitására tekintettel - előfordulhat ellentétes bírói álláspont is. A Pfv. V. 21.194/2012/7. számú ítéletében ugyanis a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy ha az ügyvéd a fellebbezést a többi ügyben is időben benyújtja, akkor megbízója ezekben az ügyekben is pernyertes lett volna, ezért megállapítható, hogy valóban az ügyvédi mulasztás vezetett a pervesztéshez,

mindezek alapján az ügyvéd kárfelelőssége fennállt. Az ítélet alapját azonban sajátos tényállási elemek képezték: ugyanazon peres fél tekintetében, ugyanazon tényállás és ugyanazon ügyvéd képviselete mellett több "alapper" is indult. Amelyik perben az ügyvéd nem mulasztotta el a fellebbezési határidőt, azokban pernyertes lett. A Kúria értékelté azt is, hogy a per(ek)ben ugyanazon másodfokú tanács járt el, és mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy ha az ügyvéd a fellebbezést a többi ügyben is időben benyújtja, akkor a megbízója ezekben az ügyekben is ugyanúgy pernyertes lett volna, mint a fellebbezett ügyekben. Erre figyelemmel a Kúria e körben megállapította, hogy kétséget kizáróan az ügyvédi mulasztás vezetett a pervesztéshez, tehát mindezek alapján az ügyvéd kárfelelőssége fennáll.¹⁰

A Győri Ítéletábla Pf.III.20.134/2017/4/I. számú ítélete ugyancsak megengedőbb megállapításokat tartalmaz, amikor egy - perindítási határidő elmulasztása okán meg sem indított - kártalanítási alapper vonatkozásában kimondja, hogy a kártérítési per bírósága általában nem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a felperes az igényérvényesítést meghiúsító mulasztás hiányában a (kártalanítási) alappert vajon megnyerte volna, illetőleg időben előterjesztett kérelem esetén a bíróság mit ítélt volna meg a részére. Megalapozhatja azonban a fenti állásponttól való eltérést az, ha a kár bekövetkezése kétséget kizáróan megállapítható, illetve ha a kártalanítás esetében a bírói mérlegelést nem igénylő jogszabályi feltételek nem vitatottan fennálltak.

Ebben a jogesetben tehát arra az álláspontra helyezkedett a bíróság, hogy ha egyébként a kártalanítási jogosultság összes - jogszabályban meghatározott - feltétele fennállt, és kiszámítható volt az így megítélendő (megítélhető) kártalanítás összege is, és - amennyiben a törvény által biztosított határidőben a megbízott ügyvéd az eljárást megindította volna - a megbízó kétséget kizáróan a kiszámítható kártalanítási összeghez jutott volna. Mivel ebben a sajátos helyzetben tehát a kár, a károkozó magatartás, és az okozati összefüggés is megállapítható, a kártérítési igény alapos.

¹⁰) Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog. HVG-ORAC Kiadó, Budapest. 2015. 261-262.

V. 3. Egyéb mulasztásos műhibák

Érdemes elhatárolni az esély elvesztésével járó műhibától azokat az eseteket, ahol „mérhető” az ügyvédi mulasztás, és az eredmény - vagy éppen az eredménytelenség - tekintetében is megmutatkozik. Semmiképpen sem sorolhatjuk az V.2. pontban elemzett esély elvesztése körébe a következő ügyvédi mulasztásokra alapított igényérvényesítést, hiszen itt a kár, és az okozati összefüggés bizonyítása nem ütközik különösebb nehézségekbe. Ezen esetekben a bíróság - sikeres bizonyítás mellett - akár meg is állapítja az ügyvéd kártérítési felelősségét.

A Kúria BH.2000 493. számú eseti döntése műhibának minősítette az **ügyvédi távolmaradást**, amely esetben - bár gyógykezelése okán valóban objektíve nem tudott jelen lenni az ügyvéd -, nem gondoskodott a helyettesítéséről.

A határidő mulasztás a **cégeljárás körében** különösen jelentős (objektív) jogkövetkezményeket hordoz magában. A bírói gyakorlat műhibának tekinti a határidőn túl benyújtott cégbejegyzési kérelem esetét, a bíróság részéről történő felhívás nem, vagy határidőben történő teljesítését és ezáltal a gazdasági társaság megszűnését és az ebből fakadó károkért való felelősséget.

A Fővárosi Törvényszék 56.Pf.640.151/2012/7. számú ítélete a végrehajtási eljárásban ügyvédi műhibának tekintette a **jogerős ítélet kézhezvételéről való tájékoztatás elmulasztását**, amely ügyvédi mulasztás az önkéntes teljesítés lehetőségének az elmaradását eredményezte. Abban az esetben, ha egy jogerős ítélet teljesítése iránt végrehajtási eljárás indul, az jelentős többletköltséget (pl. a végrehajtó részére fizetendő költség, munkadíj, behajtási jutalék) generál a jogerős ítélet kötelezettje vagyis a nem teljesítés okán meginduló végrehajtási eljárásban adósi pozícióba kerülő fél számára, amelyet - a jogerős ítéletben meghatározott kötelezésről történő értesülés (és teljesítés) esetében - elkerülhetett volna.

A Fővárosi Törvényszék 61.Pf.631.351/2016/4. számú ítélete műhibának minősítette az adott eljárásra alkalmatlan okirat szerkesztését is. Ennek a műhiba-típusnak a kártérítési igényt is

megalapozó példája az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmatlan okirat vagy érvénytelen végrendelet).

A BH. 2010.1.20. számú eseti döntésben a bíróság rámutatott, hogy az ügyvédnek ügyfele számára a képviselőten túl a jogszabály tartalmára is felvilágosítást kellett adni, amely folyamatba beletartozik a törvény elolvasása, értelmezése, az ehhez kapcsolódó joggyakorlat ismerete. Az ügyvédi megbízás szakszerű ellátása keretébe tartozik továbbá az, hogy az ügyvéd a jogszabály értelmezés mechanizmusában professzionális munkát végezzen, és ehhez az autentikus jogértelmezést is megismerje. Ennek hiányában az ügyvéd téves jogértelmezése önmagában jogellenes és felróható magatartás.

VI. A letéti felelősség és az ügyfél érdekében átvett pénz, dolog, irat speciális szabálya

Az Üttv. 52. § (5) bekezdése egy esetben eltér az általános kártérítési felelősségtől, mivel csaknem objektív kártérítési felelősséget telepít az ügyvédre, amikor kimondja: az ügyvédi tevékenység gyakorlója köteles megtéríteni a kárt a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett pénzben vagy dologban bekövetkezett hiány esetén, kivéve, ha bizonyítja, hogy a hiány elháríthatatlan külső ok idézte elő. Az idézett objektív felelősségi szabály indokát Boronkay Miklós szerint abban kell keresni, hogy itt egy letéteményesi jellegű kötelezettség megszegéséről van szó.¹¹

Az ügyvéddel szemben a legszigorúbb felelősségi alakzat az ügyvédi letét valamint az ügyfél érdekében átvett pénz, dolog, irat körében merül fel, méghozzá nem véletlenül. Jellemző, hogy az ügyvéd a megbízójától, vagy más harmadik személytől a megbízás teljesítéseként, a megbízáshoz kapcsolódó eljárási cselekmények költségének teljesítésére, vagy a megbízáshoz kapcsolódóan megőrzésre pénzt, készpénz-helyettesítő fizetési eszközt, utalványt, értékpapírt vagy más okiratot

¹¹ Boronkay Miklós: Egyes polgári jogi szerződések megszegéséből eredő kártérítési igények, Digitális tananyag - 2020.

vesz át, és őriz.¹² Tipikus gyakorlat, hogy ingatlan adásvételi szerződés aláírásakor az eladó által aláírt bejegyzési engedélyt a szerződést szerkesztő és ellenjegyző ügyvéd letétbe helyezi, és a vételár megfizetésének igazolása esetén adja ki a vevőnek, vagy adott vételárrészt a vevő ügyvédi letétbe teljesíti.

A letét- és pénzkezelés, valamint a letétnyilvántartás részletes szabályairól szóló 7/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat (Letéti Szabályzat) 9.2. pontjából következően az ügyvéd az átvett pénzt, dolgot, iratot őrzési letétként, a letétkezelésre vonatkozó szabályok szerint kezeli. A Letéti Szabályzat 9.1. pontja szerint a harmadik személytől az ügyfél javára átvett pénzről - külön kérés nélkül is - átvételi elismervényt kell adni, és - legalább az átvételi elismervény megőrzésével - nyilván kell tartani az átvétel időpontját, az átvett pénz összegét, valamint az átvétel jogcímét.¹³

A megbízási szerződéshez képest eltérő szabályok irányadóak a letéti szerződés esetében, mivel ezt minden esetben írásba kell foglalni, és a letét kezelésével, a kamarai nyilvántartásban történő rögzítésével, a szerződés felmondásával, az esetleges kamattal kapcsolatban az Ütv. még további részletszabályokat ír elő.

A letét esetét meghaladóan az ügyvéd - figyelemmel az Ütv. 52. § (1) bekezdésére - az ügyfele részére egyébként átvett pénzről vagy vagyontárgyról az ügyfelét köteles haladéktalanul értesíteni.

A Letéti Szabályzat 9.1. pontja szerint a harmadik személytől az ügyfél javára átvett pénzről - külön kérés nélkül is - átvételi elismervényt kell adni, illetve nyilván kell tartani az átvétel időpontját, az átvett pénz összegét, valamint az átvétel jogcímét. Mivel ezeket az adatokat az átvételi elismervény célszerűen tartalmazza, a nyilvántartási kötelezettség az átvételi elismervény megőrzésével is teljesíthető.

¹² Ütv.

¹³ a letét- és pénzkezelés, valamint a letétnyilvántartás részletes szabályairól szóló 7/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat 9.1., 9.2.

A Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesülete (MÜBSE) a honlapján mindenki számára elérhető formában közzéteszi a gyakorlatában előforduló ügyvédi műhibákat. A letétkezeléssel kapcsolatban bejelentett kárügyek az elmúlt évek tapasztalata alapján négy típusba sorolhatók az alábbiak szerint:

1. A letétet kezelő ügyvéd anélkül szolgáltatja ki a letét tárgyát, hogy annak feltétele bekövetkezett volna. Ezen - általában gondatlanságból elkövetett - esetek jellemzője, hogy az ügyvéd nem tanúsít kellő körültekintést a letét kiszolgáltatása során.

2. Az ügyvéd azért nem tudja visszaszolgáltatni a letétet, mert az - az ügyvéd hivatkozása szerint - valamilyen külső ok miatt kikerül a rendelkezése alól. Viszonylag kevés az emiatt bejelentett kárigények száma.

3. Több olyan eset is előfordult a MÜBSE kárrendezési gyakorlatában, amikor a letéti szerződés csak megnevezésében minősül annak, valójában kölcsön- vagy befektetési céllal kerül átadásra pénzösszeg az ügyvéd számára.

4. A letéti szerződések közreműködésében részt vevő ügyvédek ellen indult kárügyekben viszonylag jelentős arányú a büntetőjogi felelősséget is érintő kárigények bejelentése. Ennek oka, hogy az ügyvéd a nála letétbe helyezett összeggel sajátjaként rendelkezik, azzal nem számol el ügyfele felé, a letéti összeget nem szolgáltatja ki a kedvezményezett részére, és azzal a letévő felé sem számol el. Nagyrészt bűncselekménynek minősülő, szándékos ügyvédi magatartások tartoznak ebbe a körbe, melynek kapcsán büntetőeljárás van, vagy volt folyamatban az érintett ügyvéddel szemben.¹⁴

VII. Károkozás harmadik személynek

A kontraktuális kárfelelősség alapján az ügyvédi megbízási szerződés bármely elemének a megszegése kimeríti a jogellenességet és önmagában megteremtheti a jogalapot a kártérítési igény vagy a nem vagyoni kártérítés érvényesítésére. E körben mindig vizsgálni kell a konkrét megbízási jogviszony tartalmi elemeit, és az Üttv. 39-53. §-aiban foglalt rendelkezéseit (jogi képviselő ellátása, büntetőeljárásban képviselő, peren kívüli eljárásban képviselő, jogi tanácsadás, okiratszerkesztés, ügyvédi letétkezelés stb.) Érdemes tehát a jogi képviselőt ellátó ügyvédnek megbízási szerződésben és/vagy tényvázlatban egyértelműen és részletesen rögzíteni a vállalás kereteit, a kötelezettségeit.

Természetesen az is elképzelhető, hogy az ügyvéd az ügyvédi tevékenységének ellátása során vagy azzal összefüggésben nem a megbízójának, hanem harmadik személynek okoz kárt. Megítélésem szerint ilyenkor is vizsgálni kell a megbízó és az ügyvéd közötti szerződés tartalmát, mert ez határozza meg, hogy az ügyvéd - megbízotti minőségében - milyen magatartásra köteles. Ráadásul ez határozza meg a felelősség terjedelmét is, hiszen ebben az esetben a megbízott ügyvéd és a megbízó (ügyfél) egyetemleges felelőssége feléled. A harmadik személynek okozott kártérítési kötelelem vonatkozásában a Ptk. megbízott károkozásáért való felelősség szabályait kell alkalmazni.

A Ptk. XXVII. címében, felelősség egyes esetei körében került szabályozásra a harmadik személynek történő károkozás. A Ptk. 6:542. § értelmében ha a megbízott (ügyvéd) e minőségében harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a megbízó és a megbízott egyetemleges felelős. Mentésül a megbízó a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli.

Amennyiben a tartós megbízással járt el az ügyvéd, akkor a károsult az igényét - választásától függően - az alkalmazott károkozásáért való felelősség szabályai szerint is érvényesítheti.

Tehát általánosságban azt mondhatjuk, hogy ha az ügyvéd - ügyvédi minőségében - harmadik személynek kárt okoz, akkor a károsulttal szemben a megbízó ügyfél és a megbízott ügyvéd egyetemlegesen felelős. A megbízó azonban mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli.

VII. Az igényérvényesítés lehetőségei

A kártérítési igényérvényesítés eredményessége tehát a fentiekben tárgyalt esély elvesztése körében erősen kétséges, hiszen ahhoz a megbízó oldalán bizonyított vagyoni *kár*nak kellene felmerülnie, *okozati összefüggésben* az ügyvédi mulasztással. Ezek bizonyítása azonban nemcsak, hogy komoly nehézségekbe ütközik, hanem az uralkodó jogalkalmazói álláspont szerint elvi szempontból is kizárt.¹⁵

Az ügyvédi kamara számára lehetőség a fegyelmi felelősségre vonás. Ezzel az erkölcsi, etikai felelősségi formával tehát az ügyvédi műhiba - tág értelemben - nem feltétlenül marad szankció nélkül. Ez a jogkövetkezmény azonban az ügyvéd és az ügyvédi kamara viszonyában értelmezhető, valamint nem is kártérítési hanem inkább fegyelmi jellegű, ráadásul nem érinti a megbízó és az megbízott ügyvéd közötti polgári jogi jogviszonyt. Funkciója egyébként is korlátozott, legfeljebb egyfajta "igazságtétel" vagy „elégtétel” lehet a megbízó számára, a polgári jogi kompenzáció szerepét viszont nyilvánvalóan nem töltheti be.

A Ptk. 6:276. § (1) bekezdése szerint a megbízott a megbízási díjra akkor is jogosult, ha eljárása nem vezetett eredményre, kivéve, ha az eredmény részben vagy egészben azért maradt el, mert a megbízott felróhatóan járt el. Felmerülhet tehát az igényérvényesítés körében e jogszabályhely kivétele, vagyis megbízási díjra nem jogosult a megbízott ügyvéd, ha eljárása azért nem vezetett

¹⁵⁾ Nagy Gergő: A határidő-mulasztásban megnyilvánuló ügyvédi műhibákért való felelősség egyes kérdései (MJ 2016/3., 172-182. o.)

eredményre, mert felróhatóan járt el. Ez a szabály ugyan a tágabb értelemben vett pénzbeli kompenzáció alapjául is szolgálhat, azonban nemcsak az nehezíti, hogy felróhatósághoz kötött, de összecszerúségében korlátozott: csak a megbízási díj erejéig terjed. Egyébként pedig nem alkalmas - de nem is az a célja -, hogy adott esetben például az esély elvesztésével felmerült hátrányt a megbízó oldalán kiegyenlítse.

A nem vagyoni kártérítés „utódjaként” megalkotott sérelemdíj jogintézménye is szolgálhat a megbízó által elszenvedett hátrány orvoslására. A sérelemdíj mértékét a bíróság a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében részletezett szempontok szerint határozhatja meg, és ebben a körben mérlegelheti az ügyvédi mulasztás súlyát, illetve akár azt is, hogy az elvesztett esély mennyiben volt reális.

Felhasznált szakirodalom

- Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog. HVG-ORAC, Budapest, 2015, 108. o.
- Boronkay Miklós: Egyes polgári jogi szerződések megszegéséből eredő kártérítési igények
Digitális tananyag - 2020
- Gazdaság és jog, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Budapest,
2019
- Kemenes István: Az esély elvesztése mint vagyoni és nem vagyoni hátrány (MJ, 2018/12., 657-
669. o.)
- MÜBSE <https://mubse.hu/Mubse/Szakmaianyagok.aspx>
- Szűcs Brigitta: A leggyakoribb ügyvédi műhibák és elkerülésük lehetősége, Borsod-Abaúj-
Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara, 2018. XXI. évf., 4. szám
- Görög Márta: A pernyertességi esély elvesztése (GJ, 2019/4., 13-15. o.)
- Nagy Gergő: A határidő-mulasztásban megnyilvánuló ügyvédi műhibákért való felelősség egyes
kérdései (MJ 2016/3., 172-182. o.)
- Salamonné dr. Piltz Judit: Az "árnyékper" kérdése az ügyvédi kárfelelősségi perekben
(Kártérítési és Biztosítási Jog, 2021/2.)
- Jójárt Eszter: Az esély elvesztése, mint kár? (JK, 2009/12., 518-533. o.)